

נקודות של אור

מאמר יסודי בנבכי החיים שזכינו לשימוע מפי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א – בשיעור חומש רט"י ליל טיטי פרשת בלק תשפ"ה

א. הקודם של בלעם הרשע

שאלתם את עצמכם פעם באיזה קורס מלמדים אנשים להפוך לצרי עין?

בנראה שלא. כי כמה שלא נעים לשמוע את זה – מידות רעות לא צריך ללמד אותנו. הכול חי ותוסס בתוכנו – מבלי שנרצה...
עין רעה היא לא מקצוע שדורש לימודים.

גם תאוה – היא דבר שבא באופן אוטומטי.

וגאווה? גם היא לא דורשת הכשרה מקצועית. לא צריך ללכת למורה דרך כדי ללמוד להתגאות. כל אלה באים לנו באופן טבעי...
וכאן אנו מגיעים למשנה המפורסמת במסכת אבות, שמתארת את ההבדל בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע:
תלמידיו של אברהם אבינו – הם בעלי עין טובה, נפש שפלה ורוח נמוכה.

תלמידיו של בלעם הרשע לעומת זאת, קנו אצל רבם את העין הרעה, הנפש הרחבה והמתאוה – ואת הרוח הגבוהה.

למה צריך להיות תלמידים של בלעם כדי להגיע לרשימת התכונות השליליות הזו? מילא עין טובה, מילא רוח נמוכה, מידות טובות, כל אלה הם דברים שמנוגדים לטבע האנושי, וחייבים להתמודד ולעבוד עם הנפש כדי לרכוש אותם. בשביל זה, אכן צריך להיות תלמיד של דמות חיובית.

אבל עין רעה? וכי חסרים לנו דוגמאות לחיקוי? וכי אנו זקוקים בכלל לדמויות חיקוי?!

ובכלל: מניין לנו שבלעם היה בעל עין רעה? אדרבה, אם נתבונן בפסוקים שמתארים את מעשיו – נגלה דמות שעומדת על ראש ההר, ומביט על העם השוכן למרגלותיו – ומביע את התפעלותו בקול ובברכה!

האם לברכות חמות ומרגשות כאלה נקרא 'עין רעה'?

ב. האדם מחפש יציבות

החיים, כידוע, הם לא שחור או לבן.

לכולנו יש הרבה מאוד רגעים של לבן, רגעים בהם אנחנו נישאים על גלי ההצלחה, אם ברוחניות ואם בהישגים חומריים, זמנים שבהם אנחנו מרגישים את העשייה מפכה בעצמותינו, אנחנו מלאים בפירגון, בנתינה, בעין טובה, ימים בהם כל תפילה היא תפילה, סדר היום גדוש בדיוק כפי שאנחנו מצפים מעצמנו – ואנו הולכים לישון בסופם בהרגשה נפלאה.

אבל, בואו לא נתחמק, בואו נודה שלכולנו יש גם רגעים הפוכים – תרתי משמע.

רגעים בהם אין לנו כוחות לשום דבר, הכול תקוע, אנחנו מרגישים חסרי מוטיבציה לפעול ולהשקיע, זמנים בהם אנחנו לא מפרגנים, אנחנו עסוקים בקטנות, מתעצבנים על כל דבר, לא מרוכזים, מרגישים ריקנות, ימים בהם שום דבר לא מצליח להגשים את ציפיותינו – ואנחנו הולכים לישון בסופם בהרגשה נוראית.

תחשבו מה עובר על הנפש שלנו במסע החיים המטלטל הזה:

נפש שכמהה לתחושת ערך עצמי, נפש שמחפשת את הזהות שלה, את המשמעות שלה, נפש ששואלת את עצמה כל הזמן – מי אני באמת.

איך היא יכולה לקבל תשובה – כשבכל רגע הנתונים משתנים? **איך הנפש הזו תגיע למנוחה – כשהסתירה הפנימית בין השחור ללבן כל כך זועקת ובוהקת?**

האדם לא מסוגל להכיל את ההפכים האלה, הוא לא יודע לחיות עם הסתירה הזו, ולכן הוא תמיד יעדיף להיות מרוכז בהרגשה העבשווית:

אם אנחנו ברגעים של אושר – פתאום כל הרגעים החשוכים מתפוגגים. **אל תדברו איתנו באותם רגעים על קשיים, על מה שעברנו רק אתמול, על החששות והפחדים, אל תחזירו אותנו לימים שעברנו בחושך. שששש... הכול טוב, אל תפריעו!**

באותם רגעים נפלאים, הנפש שלנו מזהה את עצמנו בבני אדם נפלאים ומיוחדים, מלאי ערך, מלאי השראה, חדורי עשייה, מוצלחים וטובי לב, ולמה להרוס את החגיגה בזיכרונות מרגעים שליליים? למה לחזור לסתירה הקיומית שלנו?!

אבל אז מגיעים הרגעים ההפוכים...

פתאום הכול נתקע, פתאום הכוונות הטובות והשאיפות שרשמנו לעצמנו בתוכנית היעדים השאפתנית שלנו – הכול מתפוגג לטובת חוסר רצון, חוסר סיפוק, ומידות רעות שפתאום מציפות אותנו...

והנפש, שעוקבת בחרדה אחר ההתרחשויות – חשה אבודה מול איבוד הזהות הקודמת!

ולכן, בבת אחת האדם מחליט: **כנראה שאני באמת לא שווה כלום, כנראה שאכן אין לי סיכוי, כנראה שזה מי שאני – ואין לי מה להשקיע כדי לנסות לשנות, כי זה ממילא לא יעבוד...**

אנחנו מכירים את התחושות האלה בשם 'ייאוש', ואת ההתנהגות שבאה בעקבותיהם – בשם 'הפקרות'...

הכול נובע מתוך החיפוש הפנימי הנואש להגדרה עצמית: **או שאנחנו טובים ומיוחדים ונפלאים – או שאנחנו סמרטוטים חסרי תקנה**, ואם כך – בואו לפחות נזרום עם המידות והחשקים, למה להילחם בהם לריק...

ג. תהיו טמירים, תהיו נעלמים

למה הנפש שלנו כל כך זקוקה ליציבות הזו? למה היא מתקשה להכיל את הקונפליקטים והסתירות בין הרגעים החזקים לרגעי חוסר האונים?

כאן מגיע גילוי מדהים שר' אשר האיר: **כל זה נובע מתוך מילה אחת – גאווה.**

הגאווה האנושית היא זו שדוחפת את האדם להגיע להגדרה עצמאית, להפוך למשהו שיש לו קיום בפני עצמו, שיש לו הגדרה, שיש לו זהות.

כמובן שכולנו היינו מעדיפים הגדרה וזהות חיובית, אבל כשאין ברירה – גם זהות של מסכנות, גם הגדרה עצמית מלאה בייאוש – טובה לנו.

אבל איך היה ר' אשר אומר? האדם צריך לשאוף להידמות לבוראו: כמו שהקדוש ברוך הוא הוא 'טמיר ונעלם' – למעלה מכל זהות והגדרה, **כך גם האדם, צריך להפוך להיות 'טמיר ונעלם'**, להפסיק לשאוף להגדרה עצמית מוחלטת, להפסיק לסמן את עצמו בתוויות, להפסיק לייחס כל הצלחה או כל כישלון לעצמו מתוך ניסיון להבין דרכם 'מי אני בעצם', **לדעת שבסופו של דבר אין עוד מלבדו, ושכל המציאות כאן בעולם היא בסך הכול דמיון...**

ד. מסע בין קצוות

הקדוש ברוך הוא הוא זה שמעביר את האדם בתוך מסע החיים המטלטל הזה, בין הצלחות לכישלונות, בין מידות טובות לשחיתות מוסרית, בין ימים נעימים לימים של חושך.

כל זה הוא בעצם מסע של חיבור בחזרה אליו יתברך!

הסתירות הפנימיות אכן לוקחים מאיתנו את הקרקע היציבה – אבל בדיוק לשם כך זה נעשה: לגרום לנו להפסיק להיצמד להגדרה אחת מוחלטת, להפסיק להחליט שאנחנו טובים וזהו – או רעים וזהו, **אלא להתבונן ולהבין: אנחנו מצד עצמנו מועדים לנפילה – והנה הוכחה, שכל כך הרבה פעמים נכשלו, אבל הקדוש ברוך הוא שומר עלינו ונותן לנו סיכוי – כי הנה, כל כך הרבה פעמים הצלחנו!**

לא להתמכר להצלחה – וגם לא לכישלון!

לחיות כל הזמן את שני הקצוות – ומתוכם להגיע להבנה שאנחנו חייבים את הבורא!

וי. ה. עֶשֶׂר דְּמוּיוֹת בְּאָדָם אֶחָד

יש בזה גם השפעה חד משמעית על בריאות הנפש:

תחשבו על אנשים (כמעט כולנו ככה), שעוברים בכל יום בעשר סוגי מצבי רוח, בין תחושות נפלאות – לרגעים מדכדכים...

אם האדם נצמד לחלוטין לתחושה העכשווית, אם האדם מגדיר את עצמו באופן מוחלט לפי מה שהוא מרגיש עכשיו – הוא בעצם מחליף עשר פעמים את הזהות שלו ביממה אחת!

איזו טלטלה נפשית זו, לעבור עשר זהויות ביממה!

יש לנו עוד שאלות למה הוא מרגיש בסופו של יום חסר זהות וחסר ערך עצמי לחלוטין? אנחנו מתפללים למה הוא נופל כל כך מהר לבכסים ולתאוות? הוא הרי חסר יציבות נפשית! אין לו מקום בשום זהות – יותר מחצי שעה!

אבל אם האדם נכנע למציאות שאליה הוביל אותו השם, והוא מבין שהחיים שלו מורכבים, שהוא לא טוב ולא רע – אלא נברא, והוא בסך הכול עובר מסע בין הצלחות וכישלונות כדי להוכיח לו שהוא חייב את הבורא...

אדם כזה – לא יושב בתוך כף קלע! הוא כל הזמן מחובר לעצמו, הוא לא מחליף את הזהות – ולו פעם אחת! הוא רגוע, הוא בעצמו, הוא מכיל את המורכבויות שלו!

וי. ו. הכול תלוי בשורשים

ר' אשר אומר: העולם מלא בעצים נפלאים ומבלבבים – שמספיקה רוח אחת כדי לעקור מהם את כוח החיים.

למה? כי החיצוניות שלהם אמנם מרשימה, אבל השורשים שלהם מועטים וחלשים! הם לא מחוברים למקור החיות שלהם!

ההשקעה הנכונה, אפוא, היא דווקא במקומות העמוקים, בשורשים. ככל שיהיו לו יותר שורשים – סיכויי החיים שלו גדלים.

האדם, הוא הרי עץ השדה. כשהוא משקיע ברובד החיצוני, בהגדרה העצמית, בזהות, בלמשך מבטים מתפעלים מהסביבה, בלהירות טוב – הוא בדרך כלל יעדיף להתעלם מהשורשים העמוקים.

כי השורשים של האדם, אומר ר' אשר, אלה – המידות הרעות שלו!

כי דווקא משם, דווקא על ידי שהוא מתבונן בהם, לא מנסה להתכחש אליהם, אלא מכיר וחי איתם – הוא מבין כמה הוא זקוק למקור החיים!

ככל שהוא מזהה יותר שורשים – הוא מחובר יותר, וסיכויי החיים שלו גדלים!

גם כשההצלחות שלך גדולות וכולם מתפעלים – אל תשכח לחזק את השורשים, אל תשכח כמה אתה זקוק לבורא, אל תשכח את מלאי ההוכחות שיש לך, את כל הפעמים בהם התנהגת בדיוק הפוך מההיגיון, את כל הרגעים בהם נכשלת והתרגזת ולא הצלחת – ואז תבין כמה אתה חייב להיאחז במקור חיותך...

וי. ז. בין שתי שיטות חיים

הבעל שם טוב הקדוש מגלה סוד נפלא בקשר למשנה המתארת את ההבדל בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם:

לשניהם – יש מהכול!

מדובר בבני אדם כמו כולנו, שמסתכלים על החיים שלהם ולא מבינים מה קורה איתם. איך זה יכול להיות שמצד אחד הם כל כך טובים ונפלאים, כל כך מוצלחים ופעילים – אבל מצד שני יש בהם כל כך הרבה חולשות, כל כך הרבה מקומות אפלים שאין להם מושג מאיפה הם צצים.

והאנשים האלה, הם מחפשים מורי דרך שיסבירו להם את הקונפליקט, שיספרו להם איך מכילים את המורכבות הזו.

יש כאלה שבוחרים ללכת לאותו שתום עין, לבלעם הרשע. הם מספרים לו על המורכבות – והוא מלגלג:

מה הקשר? למה זה כל כך מורכב? זה דווקא מאוד פשוט: תהיו – אתם! פשוט אתם! מה שעולה בכם באותו הרגע – זה בדיוק מה שאתם! אל תתעבבו על זוטות, אל תתבוננו, אל תכילו מורכבויות!

יש רגעים בהם מתחשק לכם להיות נפלאים, להתפייט על העם המופלא, לעשות חסד, להביט בעין טובה? תעשו את זה – עם כל הכוח!

מרגישים רצון להיות אנשים נחמדים? תהיו נחמדים במאה אחוז! תשכחו מכל הרגעים בהם התרגזתם... **אתם נפלאים ומיוחדים ונחמדים – וזהו.**

מרגישים פתאום צורך עז לכעוס? תזרמו עם ההרגשה הזו, זה מה שאתם, אתם כעסנים – ואין לכם דרך לשנות את זה, ואתם גם לא אמורים לנסות לשנות את זה... **תתעצבנו, תגידו את כל מה שמדגדג לכם על הלשון!**

בבוקר אתם יכולים לברך את עם ישראל – ובערב להציע את הרעיונות הכי מרשעים לאויבי ישראל!

בבוקר אתם יכולים לשאוף למות בקדושה וטהרה – ובערב ליפול בתאוות הכי משונות ובהמיות!

וזה לא סותר, כי זה לא קשור! אתם – מה שעולה בכם באותו הרגע!

זוהי האסכולה של בלעם, זוהי צורת ההסתכלות שלו על החיים.

והתוצאה של זה? ניתוק מוחלט ממי שמעניק את ההצלחות, והידרדרות מהירה למחוזות האנושיים והטבעיים, של עין רעה, נפש רחבה ורוח גבוהה...

אבל ישנם אנשים שבוחרים לשאול את אברהם אבינו, הם שופכים את ליבם ומספרים לו על סתירות פנימיות.

ואברהם, גם הוא מספר להם על בירה דולקת, על ארמון מדהים שאין סיכוי שאין בו מנהיג – מול דליקה בוערת שמוכיחה לכאורה שאין כאן שום מנהיג ושום תוכנית.

הוא מספר להם על סתירות שהכאיבו לו – וגילו לו את בוראו, והוא אומר להם: העין הרעה שלכם – היא הדרך להגיע לעין טובה – כי אתם מתחברים למי שיכול להעניק לכם את העין הטובה! ההכרה בתאוות ובנפש הרחבה שמטרידים אתכם – מחברת אתכם למי שיכול להרגיע את הכיסופין לרע – ולהעניק לכם כיסופין לקדושה! אל תישברו מהרוח הגבוהה, תנצלו אותה כדי לראות כמה אתם אפסיים – וזקוקים לבורא שיעניק לכם ענווה...

פי. ה. איפה אני?

ילד אחד, קטן וצעיר, יצא עם אימו לקניות בעיר הגדולה – ולפתע מצא את עצמו לבד.

לבד, מול בליל אנושי זה, בלי אימו הדואגת.

הוא חיפש בעיניו אחר הדמות האוהבת – ולא מצא.

"אמא!", זעק בבהלה, ופרץ בבכי, "איפה את?"

עוברת אורח בעלת לב רחום ראתה את הילד הבוכה, וניגשה להציע עזרה. היא ביקשה ממנו להיזכר במספר הטלפון של אימו, והוא, בקושי רב, נזכר.

שני צלצולים – והאם עונה לשיחה. היא נשמעת דואגת – בדיוק כמו אמא המחפשת את בנה האהוב. "איפה אתה, צדיק'ל שלי?" והילד, רק מגביר את בכיו:

"תאמיני לי, אמא, אין לי מושג איפה אני – אני רק יודע שאני מחפש אותך. בואי לקחת אותי מכאן!"

יש אנשים שמחפשים להבין איפה הם נמצאים, מה המקום שלהם, הם מחפשים יציבות, רוצים להסתדר לבד.

אבל אנחנו, ריבוננו של עולם, אנחנו לא יודעים איפה אנחנו, אין לנו מושג, הטלטלות שאנחנו עוברים, הרגע בשמים רגע בתהום' הזה, מביאים אותנו לבלתי נודע.

לכן, רק בקשה אחת יש לנו אליך: 'טוב ומטיב – הידרש לנו!'

אתה, שיועד היטב איפה אנחנו – תבוא אתה ותחפש אותנו, תבוא אתה ותפיל לנו דרך בחזרה לביתך! שובה אלינו בהמון רחמין!

כאן המקום להודות לכל מי שכבר הצטרף ונענה להיות חלק ממפיצי דרך האמונה הפשוטה – במתכונת הייחודית

שתפורסם בקרוב אי"ה.

רוצים גם אתם להיות חלק? התקשרו: 050-4171897 - או במייל המצורף למטה

לקבלת העלון המודפס – כבתי המדרש דחסידי ספינקא:

בני ברק – רחוב דונולו 11 • ירושלים (עברית ואנגלית) – רחוב בר גיורא 28 • בית

שמש – רחוב יונה בן אפית' (ליד 'איחוד הצלה') • סטפפורד-היל – Clapton Common 117

לעילוי נשמת הרבנית מרת חנה פעשא ע"ה

בת יכלחט"א מרן רבי ישראל חיים טליט"א

י"ל ע"י 'נקודות טל אור' – ספינקא, ע"פ הכנת הכותב. להצטרפות לרשימת התפוצה – לתרומות והארות –